

#COVID-19

ĮTAKA SANDORIŲ RINKAI

Pasaulyje daugėja prognozių, kad įmonių susijungimų ir įsigijimų rinka reikšmingai sulėtės. Tačiau nėra aišku, kiek tęsis COVID-19 pandemija ir kokią įtaką tai turės verslui, ekonomikai ir sandoriams.

Kol įmonių susijungimai ir įsigijimai, privataus kapitalo ir rizikos kapitalo investicijos dar rodo inercijos ženklus Lietuvoje, verta atkreipti dėmesį į patarimus dėl sandorių proceso ir įgyvendinimo. Šie patarimai ypač aktualūs trumpuoju laikotarpiu, o galbūt taps būtinybe ir tolimesnėje perspektyvoje.

- **Sandorių sudarymas nuotoliniu būdu.** Naudokitės elektroniniais parašais. Puikiai veikia *DigiDoc* platforma, palaikanti Lietuvos, Latvijos ir Estijos elektroninius parašus, nuo jos neatsilieka ir lietuviška *gosign.lt* platforma. Jei nėra galimybės pasirašyti elektroniniu parašu, sandorį galima sudaryti apsikeičiant skenuotomis pasirašytomis kopijomis, o originalus siųsti paštu. Tuo atveju, jeigu pasiekiamumas paštu yra ribojamas, sudarykite sandorį apsikeisdami skenuotomis pasirašytomis kopijomis, o elektroninio ryšio priemonėmis aptarkite įsipareigojimą apsikeisti originalais paštu, kai tik atsiras tokia galimybė.
- **Akcijų pirkimo–pardavimo sandorių sudarymas ne notarine tvarka.** Bent dvi savaites notari neteiks paslaugų. Tad vienintelė akcijų pirkimo–pardavimo sandorių įgyvendinimo alternatyva – vertybinių popierių apskaitos tvarkytojų paslaugos (tokių kaip „Orion Securities“ ir Šiaulių bankas). Šios paslaugos taip pat suteiks galimybę sudaryti tokio tipo sandorius nuotoliniu būdu (pasirašant elektroniniais parašais arba apsikeičiant skenuotomis pasirašytomis kopijomis). Vertybinių popierių apskaitos tvarkytojai yra lankstūs dėl sandorių įgyvendinimo, todėl, tikėtina, pasiūlys papildomų pagrįstų sprendimų sandoriams sudaryti ir įgyvendinti.
- **Pirkimo kainos nustatymas.** Pirkėjai turėtų kritiškai įsivertinti įsigijamos bendrovės istorinius finansinius rodiklius nustatinėdami pirkimo kainą. Naujausi finansiniai duomenys, o taip pat implikacijos dėl COVID-19 įtakos (potencialus vėlavimas atsiskaityti iš skolininkų pusės, vėlavimas tiekti prekes ir paslaugas iš tiekėjų pusės, brangesnis skolinimasis ir pan.) turėtų būti nuodugniai išanalizuotos ir įsigijamos bendrovės vertinimas turėtų būti peržvelgtas. COVID-19 pandemija per trumpą laikotarpį sukūrė daugelį industrijų, todėl realu, kad remtis, pvz., 2019 m. finansinėmis ataskaitomis, gali būti netikslinga. Galiausiai, patartina sieti kainą su tam tikrais rodikliais ir numatyti kainos korekcijas, jei sandoris pasirašytas ir užbaigtas skirtingu metu. Tiesa, iš pardavėjų pusės galetų būti vertingesnis locked box mechanizmas, fiksuojant kainą tam tikru laikotarpiu praeityje ir dedant pastangas suvaldyti nuokrypius iki sandorio užbaigimo dienos.

- **Due Diligence ir veiklos vykdymas iki sandorio užbaigimo.** Investuotojai ar pirkėjai turėtų per-svarstyti teisinio, mokestinio, finansinio, komercinio, techninio, IT sistemų ar kitų rūšių patikrinimų strategijas. Didelis dėmesys turėtų būti skiriamas duomenų apsaugai, darbo teisės klausimams, draudimui, force majeure ir kitoms nuostatomis komercinėse sutartyse, o taip pat įvertinti tiekėjų ir klientų geografiją, priklausomumą nuo tam tikrų tiekėjų, klientų ar verslo partnerių. Reikšminga ir tai, kaip įsigyjama bendrovė laikėsi COVID-19 pagrindu priimtų teisės aktų reikalavimų, pvz., nevykdyti veiklos numatytomis valandomis. Taip pat labai svarbu šalims apsitarti, kokių veiksmų įsigyjama bendrovė gali imtis, norėdama įveikti COVID-19 sukeltas neigiamas pasekmes – nu-matyti finansinius išlaidų limitus, persiderėti dėl sutarčių su kontrahentais ir pan.
- Privalomi leidimai ir išankstinės sąlygos. Pastarosiomis dienomis valstybės institucijos veikia ribotai arba iš viso neveikia. Įgyvendinant sandorius, protinga dėlintis terminus atsižvelgiant į tai, ar atitinkama institucija turi priemones teikti paslaugas nuotoliniu būdu ir kaip keičiasi nagrinėjimo terminai. Sandoriuose įprasta kreiptis į Konkurencijos tarybą, Nacionaliniam saugu-mui užtikrinti svarbių objektų apsaugos koordinavimo komisiją ar bankus dėl būtinų leidimų ga-vimo. Be aukščiau nurodytų leidimų sandoriuose įprastos išankstinės sąlygos gali būti ir sutarčių kontrahentų sutikimai dėl kontrolės pasikeitimo, intelektinės nuosavybės objektų registracijos ar naujų sutarčių sudarymai. Būtina įsivertinti, ar pavyks tokius veiksmus atlikti laiku, pagal aptartus sandorio terminus.
- **„Esminis neigiamas pokytis“.** Įmonių susijungimų ir įsigijimų sandoriuose, taip pat kitose in-vesticijose įprasta įtraukti „Esminio neigiamo pokyčio“ (kartais vadinama ir kitaip, pvz., „Esminis neigiamas poveikis“) sąlygas, kurios leistų, dažniausiai pirkėjui, atsisakyti įgyvendinti sandorį, jei tenkinamos „Esminio neigiamo pokyčio“ apibrėžimo sąlygos. Praktikoje ginčų dėl šio instrumen-to kyla retai, tačiau COVID-19 kontekste rekomenduojama ruošiant sutarčių nuostatas aptarti konkrečiai COVID-19 ar kitas pandemijas ir kokie slenksčiai turi būti peržengti, kad šie įvykiai leistų pasinaudoti „Esminio neigiamo pokyčio“ priemone. Taip pat svarbu apsitarti dėl galimybės pirkėjui išvengti atsakomybės pagal sutartį, jei finansų įstaigos ar kiti investuotojai dėl COVID-19 įtakos atsisakytų suteikti sutartą finansavimą.

Neleiskite, kad COVID-19 sugadintų jūsų ilgai kurtus santykius su darbuotojais, tiekėjais, kitais verslo partneriais ir institucijomis.

COVID-19 sukurta situacija rinkose yra laikina. Derėkitės!

Mūsų komanda padės jums rasti geriausius sprendimus derybose.